



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica**

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu  
transnaturali

**Lynch, Richard**

**Lvgdvni, 1654**

VIII. De quantitate orationis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)



vnitas præ alia rationem formæ induet, ac physice vnatur cæteris anterioribus, aut secus, quo nihil magis absurdum: quin etiam eademmet vnitas ita erit forma cæterarum, & simul non erit, prout aduersis hominibus mutato recensetur ordine. Vel propterea est vltima, ob ordinem rebus ipsis intrinsicum, & ab intellectu minime dependentem, eumque qui sit temporis, loci, situs, dignitatis, aut naturæ: atque hoc etiam vanum: namque saltem diuinitus fieri potest, vt vnitates, quæ rediguntur in numerum, sint simul tempore, & loco, eodem situ præditæ, eiusdemque dignitatis, simulque naturæ & quævis independentes, & non causata ab alia: tum ergo, quod altera præ alia sit vltima, erit denominatio extrinseca, & arbitraria, adeoque insufficiens, vt vna vnitas præ alia sit cæteris immediatè vnita: earumque vera forma. Siquando autem Aristoteles, & B. Thomas insinuant vltimam vnitatem esse formam numeri: id, non de forma strictè sumpta intelligendum, sed de eius quadam metaphora, ac similitudine: quoniam sicuti forma materiam complet, supponit, compositionemque, quod constituit à cæteris efficit differre, sic vltima vnitas, verbi gratia, in triade, tertia duas primas complet, supponit, & numerum ternarium ex eius additione resultantem facit à duali differre, cum quo alioqui conueniret necnon etiam à quouis alio numero qua vltima est, & alias vnitates superuenientes excludit.

70

Qui numerum esse ens per se, ac proprie vnum existimant, ita arguunt primò: numerus est obiectum alicuius scientiæ, seu facultatis: numerus sonorus, verbi gratia, musices, numerus, quo alterno pede terra quati solet, saltatricis; numerus abstractus ab his, & aliis differentiis arithmeticæ: quin etiam Geometria, & astronomia sunt quodammodo circa numeros: mens enim vt ait August. lib. 2. de ordine cap. 15. *Profecta in oculorum opes, & terram cælumque collustrans sensit nihil aliud, quam pulchritudinem sibi placere, & in pulchritudine figuras, & in figuris dimensiones, & in dimensionibus numeros: quasiuit que ipsa secum, vtrum ibi talis linea, talisque rotunditas, vel qualibet alia forma & figura esset qualem intelligentia contineret. Longe deterioiorem inuenit, & nulla ex parte quod viderent oculi cum eo, quod mens cernebat comparandum. Hæc quoque distincta in disciplinam redegit, appellauitque Geometriam. Motus eam cæli multum mouebat, & ad se diligenter considerandum inuitabat. Etiam ibi per constantissimas temporum vices, per astrorum ratos definitosque cursus, per intervalloꝝ spatia moderata intellexit, nihil aliud, quam illam dimensionem, numerosque dominari. Quæ similiter desinendo, ac discernendo in ordinem nectens astrologiam genuit magnum religiosæ argumentum, tormentumque curiosis* Hactenus ille. At nulla scientia aut facultas esse potest de ente per accidens, vt perspicue docet Aristoteles lib. 6. metaphysicæ text. 4. *cum itaque ens multipliciter dicatur; primum ideo, quod secundum accidens est, dicendum, quod nulla circa illud speculatio est, &c.* ac statim, *signum autem, quod nulli scientiæ cura est illud, neque actiua neque factiua, neque speculatiua: neque enim qui facit domum facit simul quæ accidunt, &c.* reliquum igitur est, vt numerus non sit ens per accidens, sed per se potius. Arguunt secundo: numerus habet destinatas, ac reales proprietates, vt esse parem, vel impari, maiorem, vel minorem, &c. ergo determinatam, ac per se vnā fortitur essentiam: proinde erit ens per se ac proprie vnum, quando ens quidem est concretum essentiæ, & hac abstractum illius.

Leue tamen est vtrumque argumentum, vt fidem faciat rei tam supra fidem: Ad primum dices, numerum, etsi sit ens reale per accidens, aut quod eodem redit, ens rationis non fingentis, sed recensentis, esse posse obiectum, aut vnus scientiæ realis, quo pacto res publica, vt ens per accidens, & non per se, tamen est obiectum Politicæ, & exercitus, militaris, aut certè vnus scientiæ rationalis, veluti voces inuicem distinctæ, ac non vnitæ per se, & quatenus significatiua ex instituto & quodammodo rationis entia, nihilominus sunt obiecta grammaticæ, Rhetoricæ, Poësis, & Dialecticæ: Aristoteles autem hoc tantum vult, vni alicui facultati haud posse obici ens per accidens, prout hoc distinguitur contrà ens per se ordinatum, siue prout ordinem aliquem per se excludit: secus verò, si sumatur quatenus distinctum contrà ens per se vnum, siue quatenus veram vnitatem, & compositionem reiciit: Numerus autem est ens per se ordinatum, aut ex parte rei, aut certe per intellectum: quid ni ergo vnus scientiæ materiæ esse sustineat? Ad secundum dices proprietates omnes à numero profluente, esse, non incomplexas, sed complexas: quo circa tantum abesse vt probent eum, esse ens propriè, ac per se vnum, vt potius eius multipliciter per accidens suadeant, atque persuadeant.

71

Hactenus argumenta sententiæ ad initium superioris capitis propositæ, quatenus nobis aduersantur: Quæ autem facta sunt pro posteriori negotium non facessunt: nihil enim probant, nisi numerum verè esse in predicamento quantitatis: quod autem in eo non metaphysico, modo, sed etiam physice, ac magis presse sumpto, nequaquam: at à nobis exclusus est à genere quantitatis, non secundum omnem eius rationem, sed dumtaxat penes physicam, ac magis arctam.

72

## CAPVT VIII.

## De quantitate orationis.

Supereff modo oratio, quam esse veram quantitatis speciem, eamque peculiarem, & à cæteris quodammodo distinctam tuentur Beatus Thomas in 4. distinct. one 3. q. vnica art. 2. ad quintum, & opusc. 48. cap. 2. Albert. Magnus tract. 2. de quant. cap. 2. Soncinas 5. metaphysicæ quaest. 4. Scotus deputant. quaest. 2. Rubius ibidem quaest. 11. & apud eum Tolerus, Canterus, & plures neoterici. Item Scotus in caput de quant. quaest. 8. & communiter eius sectatores. Quæ etiam sententia nobis probatur. Primum, quia est expressa Aristotelis in predicamenti cap. 6. Deinde, quia Augustini de decem categoris, ibi postquam recensuit inter species quantitatis orationem, de ea, perinde ac cæteris sic concludit; *proprie igitur hæc sola, quæ dicta sunt, quanta nominantur, si qua vero præter hæc inueniri potuerint debent pro accidentibus poni.* Terrio, quia Damasceni capit. 49. suæ Dialecticæ circa eius medium; *Proprie quidem septem hæc quanta esse discuntur, numerus sermo, tempus, locus, linea, superficies, corpus, at ex accidenti ea quoque quantitatem habere dicuntur, quæ in ipsis considerantur hoc est actio, motus, color, aliaque id genus.*

73

Quarto, quoniam quantitas continua siue sit permanens, siue successiua, est vera quantitatis species, vt supra probatum: ergo quantitas discreta, siue sit permanens, vt numerus, siue successiua, & oratio, in speciebus quantitatis, iisque veris, & non adum

74



adumbratis est numeranda; quæ enim utrimque disparitatis ratio? Quintò, quia oratio est propriè, & per se quanta, quandoquidem suis duntaxat ex meritis habet, ut eam metiri possimus syllaba breui, & longa: quæ autem sunt per accidens quanta, iuxta Aristotelem non seipsis, sed alio mensurantur: quo etiam accedit, eam habere se ipsa partes entitatiuè extensas, & alias per distinctionem extra alias. At eiusmodi vera, ac propria quantitas orationis haud est continua: tum, quia huius species sunt quinque ad summum, videlicet linea, superficies, corpus, motus, & tempus: tum, quia partes orationes proferuntur separatim, atque ex intervallo. Haud etiam discreta permanens, siue numerus: &, quia oratio potius est successioni obnoxia: &, quia orationes, seu dictiones, hæ, *lenis*, & *lenis* parem habent syllabarum numerum, & imparem quantitatem. Reliquum ergo est, ut quantitas orationis, quæ vera, ac propria esse probata est, sit quædam species à cæteris supra recensitis distincta, eisque superaddita.

75 At aliter de oratione sentiunt Caiet. cap. de quant. in exp. sitione textus, Louanienfes similiter in textu, Sanchez quæst. 30. Onna quæst. 2. art. 3. Ioannes à S. Thoma 2. p. log. q. 16. art. 3. Ionclus 2. Fonseca 5. metaph. cap. 13. q. 5. Suarez disp. 61. metaph. sect. 3. num. 1. Conimbricenses in log. cap. 6. de prædicamentis q. 2. art. 1. Arguunt autem eorum aliqui, hunc in modum. Oratio est sonus dearticulatus; sed sonus est qualitas: ergo etiam oratio pertinet ad prædicamentum qualitaris, ac proinde non ad quantitatem, cum nihil spectare possit ad plura genera suprema, prædicamentave diuersa. Secundo alij: oratio externa, siue locutio est motus quidam vocalibus instrumentis à natura nobis ingeneratis aëraque verberantibus editus: motus autem est actio, & passio, siue vtriusque complexio: oratio igitur ad hæc prædicamenta, atque adeo non ad quantitatem attinet.

76 Tertio nonnulli: eatenus oratio est quanta, quatenus est longa, vel brevis penes omnes, aut aliquas suas partes, syllabasve: at ita esse breuem, vel longam, est eam ex toto, aut quadantenus plura, vel pauciora tempora consumere: pedis enim spondæi longitudo in eo sita est, quod illius vtraque syllaba duas texat morulas, Pyrrichij breuitas in eo, quod alterutra eius syllaba semel tantum moretur, durentque, Trochæi vero, ac Iambi longitudo simul, ac breuitas in hoc, quod alter in priori syllaba, duas necet moras, & in posteriori duntaxat vnam; alter vero contra se gerat. Superuacaneum esset, explicare id ipsum in pedibus trisyllabis, ac tetrasyllabis: eorum enim, & dissyllaborum par est ratio quoad præsens. Quæ cum ita sint, lanè videtur orationis quantitatem ad durationem, siue moram in tempore, adeoque ad prædicamentum, quando, spectare: non ergo ad quantitatem strictè sumptam. Quin etiam ad hanc si spectat, haud erit eius species enumeratis superadita, ab eisque distincta, sed ad summum earum aliqua, tempus nimirum. Præterea quarto alij: oratio, siue significet ex instituto rem aliquam simplicem, ut regia, siue complexionem aliquam sententiamve imperfectam, ut regia solis, siue perfectam, ut *regia solis erat sublimibus alta columnis*: quocumque enim ex his modis sumi potest, ac solet, prout controuertitur in præsentia, est ens rationis, & opus animæ, cum illius significatio, qualiscumque sit, ex hominum dependeat arbitrio: nequit ergo esse in prædicamento quantitatis, quippe ad quod opus est aliorum more, ut quidquid in

eo est, eo ipso sit ens reale, & non rationis, ut superius visum.

Quinto arguunt alij: quemadmodum oratio, ac locutio nostra plura tempora disparata consumit, ac per numerosa distinguitur interualla; ita etiam quiuis alius sonus artificialis, quem ait Augustinus lib. 2. de ordine cap. 14. *esse triplicem*, aut in voce animantis, aut in eo, quod flatus in organis faceret, aut in eo, quod pulsu ederetur. Ad primum pertinere tragædos, vel comædos, vel choros cuiuscemodi; atque omnes omnino, qui voce propria canerent. Secundum tibiis, & similibus instrumentis deputari. Tertio dari citharas, lyras, cimbala, atque omne quod percutiendo canorum esset. Quin etiam sonos naturales complures constat haud esse continentes, & perpetuos, sed morulis discretos, atque intermixtos: motus enim terra, & per eos editi soni sunt varij, & ex intervallo se excipiunt inuicem: Pulchre Plinius l. 2. hist. natural. c. 82. *magna differentia est, & in ipso genere motus: pluribus siquidem modis quatitur. Tenuissimum est, cum vibrat crispante edificiorum crepitu, & cum intumescit assurgens, alternoque motu residet innoxium, & cum concurrentia tecta contrario ictu arietant; quoniam alter motus alteri renititur.* Fulmina quoque sonum edunt dissimilem, ac non continuum, sed potius interruptum instar ligni viridis, cum in rogi inicitur identidem crepantis: Ita perbellè ex Aristotelis sententia describitur Seneca lib. 2. Natural. quæst. cap. 12. *Siccus ille terrarum vapor, unde ventis origo, est quia coacernatus est, cum coitu nubium vehementer impactarum à latere eliditur: deinde ubi laui ferit nubes proximas, plaga, & cum sono incutitur: qualis in nostris ignibus redditur cum flamma vitio lignorum virentium crepat. Et, ut ille spiritus habens aliquid humidi secum, cum est conglobatus, rumpitur flamma, eodem modo spiritus ille, quem paulo ante exprimi collisis nubibus dixi, impactus aliis, nec rumpi, nec exilire silentio potest. Dissimilis autem crepitus fit ob dissimilem impactationem nubium.* Quæ autè rerum sensibilibum ratio, eadem, & insensibilium, atque incorporearum: Nihil frequentius inter scholasticos B. Augustinum, ac Thomam secutos, quam Angelorum operationes immanentes, quibus intelligunt, amantque, tempore discreto mensurari. Quorum ergo successio discreta, aut discretio successiua soli assignatur orationi? Cur præter eam contra numerum permanentem non distinguuntur plures aliæ species quantitatis successiue, ac discretæ, hæc si ad prædicamentum quantitatis verè pertinet? nam, si non; eam multifariam diuidi, atque per varias species explicari nihil refert.

78 Sexto argumentantur alij: oratio non est aliud, quam multi soni dearticulati, atque ad aliquid significandum ab hominibus destinati: sunt ergo entia; non vero simpliciter ens: hoc ergo solum cum sit diuisum in decem illas classes rerum, videlicet substantiam, quantitatem, &c. haud poterit esse quantitas, quod non sit ens; adeoque oratio, ut veram entis rationem sortiri non potest, ita nec etiam quantitatis. Tandem alij: quod est in prædicamento quantitatis, eiusque vera species, hoc ipso debet esse ens per se, & non per accidens: oratio autem est ens per accidens, quandoquidem eius partes, multæ videlicet syllabæ, multæve dictiones haud vniuntur inuicem.

79 Horum tamen non est valde operosa responsio. Ad primum, secundum, & tertium argumentum respondeo; idem semel esse posse in diuersis prædicamentis penes diuersas rationes formales: ut sapè sapius



pius suppositum est, atque probatum: quocirca, quod oratio spectet ad prædicamentum qualitatis, prout sonus; actionis, & passionis, prout motus; eius, quod dicitur quando, prout diu vel breuiter durans, haud obest, quominus sit in prædicamento quantitatis, eiusque vera species, quatenus habet partes entitativæ extensas, aliasque in aliis neutiquam clausas: Cur autem non sit illa species quantitatis, quæ dici solet tempus, tamen syllaba longa, vel brevis eam multiplicata constituens non sine respectu ad temporis moram ita dicatur; inde oritur, quod tempus sit notio quantitatis successivæ continuæ, oratio vero successionem potius discretam importet.

80 Ad quartum respondeo; orationem, de qua controuersia, esse ens rationis, & opus animæ, non, quod sit formaliter sumpta quidpiam chimericum, & fictitium ut nonnulli confingunt, sed quod ab actu aliquo rationis, voluntatisque humanæ arbitrio illius prodeat vis, atque significatio, hæcque alia esse potuerit, si primis idiomatum libuisset inuentoribus: Hic autem latior entis rationis modus, vel excludere nequit ab ullo prædicamento, vel certè ab eo solo, quod dici solet physicum, quodque magis pressum est, non vero ab illo, quod metaphysicum dici nobis placuit, & fortassis etiam aliis est placitum.

81 Ad quintum respondeo, præter orationem plures esse quantitates, discretas, successivas, ac tot profecto, ut merito possimus Augustini lib. 5. de ordine cap. 5. verbis exclamare: *Quis neget Deus magne re cuncta ordine rationis administrare? Quam se omnia tenent, quam raris successibus in nodos suos vrgentur, quanta, & quam multa facta sunt, ut hæc loqueremur, quanta sunt ut te inueniamus? Vnde enim hoc ipsum nisi ex rerum ordine manat, & ducitur quod illum sonum aduertisti, &c.* Alludit autem ad sonum aquæ pone balneas præterfluentis, qualis solet edi, quando contingit, *alicubi folia cuiuscumodi, qua autumnio perpetuo, copioseque decidunt angustis canalibus intertrusa euinci aliquando, atque cedere: ubi autem vnda, qua urgebat pertransierit, rursum atque stipari: aut aliquid aliud vario casu foliorum natantium fieri, quod ad illum fluxum, nunc refranandum, nunc emittendum similiter valeat?* Hæc idem Augustinus lib. 1. de ord. cap. 3. de sono illo fortuitu interrupto, ac morulis fracto, eius autem instar sunt alij complures.

82 Cæterum omnes, siue rati, statique in rerum natura, siue temere facti, & siue naturales, siue artificiales, vna sola oratione exempta, omittuntur in præsentia; non, quod veræ quantitatis rationem minime obtineant, quantavis successione discreta prædicti; sed quod inter eos nullus adeo sit nobis necessarius, ac familiaris, atque oratio, qua tum ad reliquos omnes sonos, tum etiam ad quasvis alias res explicandum vtitur: nullus adeo perfectus, cum cæteri ferme sint inanes, quo autem loquimur sit vitalis, & animatus: nullus denique adeo nobis notus, exploratusque: nam, si fortuitos demas: de quibus prout eiusmodi, nec, nisi prout rationem aliquam communem, & essentialem nullique contingentia obnoxiam participant, nulla est scientia, quantum est quod de aliis scimus? Quis telluris, cum quatitur fremitus, ac murmura, quis tonitruum vicissitudinem, & alterationem perfectè assequitur? &, cum orationem, locutionemve gentis suæ omnes teneant, quotusquisque tres superiores artificiales soni species caller? His ergo de causis oratio sola ab Aristotele, & asseclis dici consuevit secunda species quantitatis successivè discreta, siue, quod perinde tempus discretum, tamen hoc, sicut & prior illa notio ei affinis, alia plura, præter orationem, comprehendat.

83 Hoc pacto tempus continuum à Philosophis definitum solet, numerus motuum celestium: non quod quivis alius motus tempus non censuatur, illudque à celesti distinctum. An enim, ut rectè Augustinus libro vndecimo confessionum, capite vigesimo tertio. *si cessarent cali lumina, & moueretur rota figuli, non esset tempus, quo metiremur eos gyros, & diceremus, aut equalibus morulis agi, aut si alias tardius, alias velocius moueretur, alios magis diuturnos esse alios minus? Aut, cum hoc diceremus, non & nos in tempore loqueremur, aut non essent in verbis nostris, alia longæ syllaba, alia breues quia ille longiori tempore sonuissent, ista breviori?* Sed, quod inter omnes motus ille, quo conuertuntur caelestes orbis, sit & nobis magis necessarius ad vitam, & magis notus, ac longè præcellentior, propter eius perpetuam vniuniformitatem, & perpetuitatem vniuniformem. Ad duo postrema argumenta, capitis præcedentis in fine, responsum est in simili.

## CAPVT IX.

## De proprietatibus quantitatis.

84 Explicatis speciebus quantitatis, restant explicandæ, quas Arist. assignauit eius proprietates; aut certè quas non reiecit, nec potuit merito. Prima circumferri solita est carere contrariis. Contra quam obii-cies primò: eadem quantitas haud potest esse simul magna & parua; potest autè esse modò parua, & postea magna, vel è conuerso additione, seu detractatione partium: magnitudo ergo contrariam habet paruitatem, & hæc magnitudinem, cum tamen vtrique sit quantitas. Obii-cies secundo; & eodem redit: augmentatio, & diminutio sunt motus contrarij: contrarios ergo terminos respiciunt: eorum autem termini sunt quantitates, corpus videlicet magnum, & paruum: quantitas igitur vna subit cum alia contrarietatem.

85 Obii-cies tertio: eadem quantitas potest nunc esse continua, nunc discreta, prout nimirum eius partes separantur, vniunturque; simul autem vtramque denominationem non admittit, sed potius reiecit: continuatio ergo, & discretio, quæ sunt differentiaæ essentielles quantitatis contrarietatem subeunt, adeoque subiiciuntur ei quantitates ipsæ eiusmodi differentia constitutæ: haud enim candor, & nigredo opponuntur contrariè, merito rationis genericæ coloris, sed beneficio differentiarum; hæcque sufficiunt, ut alteri sit contraria altera: similiter ergo in præsentia, &c. Obii-cies quarto: locus supremus, & infimus sunt contrarij, cum contraria definiri soleant quæ sub eodem genere maxime distant; sub genere verò loci, ille, qui sursum dicitur, & qui deorsum maximam habent distantiam: imò per analogiam ad filam quæcumque alia censeantur inuicem distare: atqui vterque locus est quantitas: hæc ergo non caret contrario eoque intra genus, non modò quantitatis, sed aliud magis propinquum, nempe locum. Obii-cies quinto: nequit idem paties v. g. habere superficiem albam, & simul superficiem nigram vnamque frigidam, & aliam vel eandem ibidem calidam: vna ergo superficies opponitur alteri ac proinde & vna quantitas alteri: nisi verò in quantitatibus non sit numeranda superficies.

86 Obii-cies sexto. Candori est contraria nigredo: at candor seipso est quantus habetque partes vnas, entitativè extra alias, & inuicem distingui natas: quantitati ergo alicui est contrarium aliquid. Obii-cies